ALASTAIR REYNOLDS

ALBASTRU DE ZIMA

A-mi impulsiona memoria cu privire la numele ziarului.

Fuseseră atât de multe de atunci… sute, după socoteala mea. Nu mi-am reamintit însă nimic. Am avut nevoie de alt moment, pentru a-mi aminti că-mi concediasem AM-ul cu o zi în urmă.

— Eşti pe cont propriu, Carrie, mi-am spus. Trebuie să începi să te obişnuieşti cu asta.

În piscină, silueta a ajuns în capăt şi a început să înoate înapoi către mine.

Cu două săptămâni în urmă stătusem în Piazza San Marco la amiază şi privisem figurine alburii lunecând pe fundalul de marmură albă al turnului cu ceas. Deasupra Veneţiei, cerul era ticsit de nave care staţionau aproape lipite una de alta. Pântecele lor era un mozaic de panouri strălucitoare uriaşe, reglate pentru a se armoniza cu cerul real. Imaginea îmi reamintea de lucrările unui artist pre-Expansiune care se specializase în trucuri ameţitoare de perspectivă şi compoziţie: cascade nesfârşite, şopârle înlănţuite… Mi-am format o imagine mentală şi am interogat prezenţa vibratorie a AM-ului, însă nu i-a putut regăsi numele.

Am terminat cafeaua şi m-am pregătit sufleteşte pentru nota de plată.

Venisem în această versiune de marmură albă a Veneţiei pentru a asista la dezvelirea celei din urmă opere de artă a lui Zima. Artistul mă interesa de mai mulţi ani şi sperasem că voi reuşi să obţin un interviu. Din păcate, alte câteva mii de ziarişti sosiseră exact cu aceeaşi idee. Desigur, concurenţa n-ar fi contat oricum; Zima nu acorda interviuri.

Chelnerul a aşezat pe masa mea un cartonaş împăturit.

Ni se spusese doar să mergem pe Murjek, o planetă aproape complet acvatică, de care cei mai mulţi dintre noi nu auziseră niciodată până atunci. Unica ei revendicare la faimă era faptul că găzduia al o sută şaptezeci şi unulea duplicat cunoscut al Veneţiei şi una dintre cele doar trei Veneţii reproduse complet în marmură albă. Zima alesese Murjek pentru a-i adăposti lucrarea finală şi tot acolo avea să se retragă din viaţa publică.

Cu inima grea, am ridicat cartonaşul pentru a inspecta dezastrul. In locul notei de plată aşteptate, am găsit o carte de vizită micuţă, albastră, tipărită cu litere cursive fine, aurite.

Nuanţa de albastru era exact acvamarinul granulat pe care Zima îl transformase în pecetea sa. Cartea de vizită mă avea ca destinatar pe mine, Carrie Clay, şi anunţa că Zima dorea să-mi vorbească despre eveniment. Dacă eram interesată, trebuia să fiu la podul Rialto peste exact două ore.

Dacă eram interesată…

Invitaţia stipula că nu trebuia să am asupra mea nici un fel de materiale de înregistrare, nici măcar creion şi hârtie. Ca post-scriptum, se menţiona că nota de plată îmi fusese achitată.

Aproape că am avut tupeul de a mai comanda o cafea şi de a o trece în acelaşi cont. Aproape, dar nu tocmai…

Când am ajuns la pod, mai devreme de ora fixată, servitorul lui Zima era acolo. Mecanisme complexe ca nişte tuburi cu neon pulsau înapoia sticlei flexibile a corpului de manechin al robotului. S-a aplecat din mijloc şi a rostit cu glas încet:

— Domnişoara Clay? Dacă tot aţi venit mai devreme, putem pleca imediat.

M-a escortat până la un şir de trepte care coborau spre apă.

AM-ul meu ne-a urmat, vibrându-mi lângă umăr. Un transportor plutea staţionar la un metru deasupra undelor. Robotul m-a ajutat să urc în compartimentul din spate. AM-ul se pregătea să mă urmeze, când robotul a ridicat un braţ prevenitor.

— Mă tem că va trebui să-1 lăsaţi aici – fără materiale de înregistrare, ţineţi minte?

Am privit pasărea colibri verde-metalic şi am încercat să-mi amintesc când fusesem ultima dată în afara prezenţei sale atotvigilente.

— Să-1 las aici?

— Va fi în siguranţă şi-1 puteţi recupera când reveniţi, după înserat.

— Şi dacă refuz?

— Atunci mă tem că nu va mai exista nici o întâlnire cu Zima.

Am simţit că robotul n-avea să stea toată după-amiaza pentru a-mi aştepta răspunsul. Ideea de a fi departe de AM îmi îngheţa sângele. Doream însă interviul acela atât de mult, încât eram pregătită de orice sacrificiu.

I-am spus AM-ului să rămână locului până reveneam.

Maşina ascultătoare s-a distanţat într-o străfulgerare verde-metalică. Era ca şi cum aş fi privit o părticică din mine îndepărtându-se. Carapacea din sticlă m-a învăluit în jurul meu şi am simţit un impuls de acceleraţie neanulată.

Veneţia s-a înclinat dedesubtul nostru, apoi s-a alungit spre orizont.

Am formulat o interogare, cerându-i AM-ului să-mi numească planeta unde-mi sărbătorisem a şapte suta aniversare. N-am primit nimic; eram în afara domeniului de interogare şi mă puteam baza numai pe propria mea memorie saturată de vârstă.

M-am aplecat în faţă.

— Eşti autorizat să-mi spui despre ce-i vorba?

— Mă tem că el nu mi-a spus, a răspuns robotul materializându-şi chipul pe ceafă. Dar ne putem întoarce în Veneţia în clipa în care v-aţi simţi inconfortabil.

— Deocamdată mă simt perfect. Cine-a mai primit invitaţia albastră?

— Numai dumneavoastră, din câte ştiu.

— Şi dacă aş fi declinat? Ar fi trebuit să inviţi pe altcineva?

— Nu, a spus robotul, dar recunoaşteţi, domnişoară Clay. Nu era foarte probabil să refuzaţi.

În timp ce zburam, unda de şoc a transportorului brăzda oceanul, lăsând în urmă un culoar înspumat. M-am gândit la o pensulă trasă prin vopsea proaspătă pe marmură, care dezvelea suprafaţa albă de dedesubt. Am luat invitaţia lui Zima şi am

ridicat-o, ţinând-o pe linia orizontului din faţa noastră, încercând să decid dacă nuanţa de albastru se apropia mai mult de a cerului sau de a oceanului. Cartea de vizită părea să alterneze la nesfârşit între cele două posibilităţi.

. Era o nuanţă precisă, specificată din punct de vedere ştiinţific în termeni de angstromi şi intensităţi.

Dacă erai artist plastic, puteai cere să ţi se producă orice cantitate, potrivit specificaţiilor respective. Nimeni însă nu utiliza vreodată, decât în scopul unei declaraţii deliberate despre Zima însuşi.

La momentul când apăruse în ochii publicului, Zima era deja unic. Se supusese unor proceduri radicale care-i îngăduiau să tolereze medii extreme fără povara costumului protector.

Avea aspectul unui bărbat voinic care purta un combinezon foarte mulat pe corp, până ce te apropiai şi-ţi dădeai seama că era de fapt chiar pielea luI. Întreaga formă îi era acoperită de un material sintetic care putea căpăta diferite culori şi texturi în funcţie de dispoziţia lui şi de mediul înconjurător. Pielea putea să ia aspect de îmbrăcăminte, dacă circumstanţele sociale o cereau. Putea să păstreze presiunea interioară, atunci când Zima dorea să iasă în vid, şi să se rigidizeze pentru a-1 proteja împotriva forţei gravitaţionale exercitate de o planetă gazoasă gigantă. In ciuda acestor perfecţionări, ea îi expedia un spectru complet de semnale senzoriale spre creier. Zima nu avea nevoie să respire, fiindcă întregul lui sistem cardiovascular fusese înlocuit cu mecanisme cu circuit închis de întreţinere a vieţii.

El nu trebuia să mănânce sau să bea; nu trebuia să defecheze sau să urineze. Minuscule maşini de reparaţii şi întreţinere îi roiau prin corp, permiţându-i să tolereze doze de radiaţii care ar fi ucis în câteva minute un om obişnuit.

Astfel blindat împotriva extremelor ambientale, Zima era liber să-şi caute inspiraţia oriunde ar fi dorit. Putea să plutească prin spaţiu, să privească direct o stea ori să hoinărească în canioanele arzătoare ale unei planete prin care metalele curgeau ca lava. Ochii îi fuseseră înlocuiţi cu videocamere sensibile la o porţiune uriaşă din spectrul electromagnetic, cablate la creierul său prin module complexe de procesare. O punte sinestezică îi îngăduia să audă datele vizuale ca pe un soi

de muzică; să vadă sunetele ca pe o simfonie de culori surprinzătoare.

Epiderma lui funcţiona aidoma unei antene, asigurând sensibilitate la schimbările din câmpurile electrice. Dacă toate acestea nu erau suficiente, el putea accesa fluxurile dedate ale mai multor maşini însoţitoare.

Ţinând seama de detaliile acestea, arta lui Zima nu putea decât să fie originală şi să atragă atenţia. Peisajele sale planetare şi câmpurile stelare deţineau o calitate amplificată, extatică, fiind scăldate în culori luminoase, vibratoare, şi iluzii optice ameţitoare. Pictate cu materiale tradiţionale, dar la o scară gigantică, ele au atras în mod rapid un nucleu de cumpărători bogaţi. Unele au ajuns în colecţii private, însă frescele Zima au început să apară şi în spaţii publice din toată galaxia. Deşi aveau lăţimi de zeci de metri, frescele erau detaliate până la limitele perceperii vizuale. Cele mai multe fuseseră pictate într-o singură sesiune. Zima nu avea nevoie de somn, aşa că lucra neîntrerupt până îşi termina o lucrare.

Fără doar şi poate, picturile acelea erau impresionante. Din punctul de vedere al compoziţiei şi tehnicii erau neîndoios sclipitoare. In acelaşi timp însă erau deprimante şi înspăimântătoare. Erau peisaje fără nici o prezenţă umană, cu excepţia punctului de vedere subînţeles al artistului însuşi.

Pe scurt: tablourile erau frumoase de privit, dar eu nu mi-aş fi adus unul în casă.

Evident, nu toată lumea avea aceeaşi părere, altfel Zima n-ar fi vândut atât de multe lucrări. Era totuşi imposibil să nu mă-ntreb câţi oameni cumpărau tablourile pe baza celor ce se spuneau despre pictor, mai degrabă decât pentru meritul intrinsec al operelor?

Cam aşa stăteau lucrurile când l-am remarcat prima dată pe Zima. L-am clasificat ca un pictor interesant, dar kitschos; poate că ar fi meritat un articol, dacă s-ar fi întâmplat ceva cu el ori cu lucrările lui.

Ceva s-a întâmplat, dar a trecut o vreme până să remarce cineva… inclusiv eu.

Într-o zi – după o perioadă de gestaţie mai lungă ca de obicei -, Zima a dezvelit o pictură murală diferită. Era fresca unei nebuloase învolburate, presărată de stele, văzută de pe un asteroid lipsit de atmosferă. Pe buza unui crater, în plan

mijlociu, ocultând o parte din nebuloasă, se afla un pătrăţel albastru. La prima vedere se părea că suportul frescei fusese vopsit complet în albastru şi Zima lăsase pur şi simplu nepictată o suprafaţă mică din el. Pătratul nu deţinea spaţialitate; nu exista nici un detaliu sau sugestie privind relaţia sa cu peisajul ori cu fundalul. Nu proiecta umbre şi nu avea influenţă tonală asupra culorilor înconjurătoare. Totuşi, existenţa lui era deliberată; o examinare atentă arăta că fusese într-adevăr pictat peste buza stâncoasă a craterului. Avea o semnificaţie.

Pătratul a fost doar începutul. După aceea toate lucrările pe care Zima le-a prezentat lumii conţineau o formă geometrică similară – un pătrat, un triunghi, un paralelogram sau altceva – înglobată undeva în compoziţie. A trecut mult timp până când cineva a observat că nuanţa de albastru se repeta de la un tablou la altul.

Era albastrul de Zima: aceeaşi nuanţă de pe cartea de vizită cu litere aurite.

În următorul deceniu, formele abstracte au devenit dominante, acoperind celelalte elemente ale compoziţiilor. Peisajele cosmice sfârşeau prin a fi chenare înguste care înconjurau cercuri, triunghiuri şi dreptunghiuri unicolori. In vreme ce operele anterioare ale lui Zima se caracterizaseră prin tuşe exuberante şi straturi groase de vopsea, formele albastre erau executate cu netezime de oglindă.

Intimidaţi de intruziunea formelor abstracte albastre, cumpărătorii obişnuiţi l-au abandonat pe Zima. Nu după mult timp, artistul a dezvelit prima dintre picturile sale murale complet albastrE. Îndeajuns de mare pentru a acoperi latura unei clădiri cu o mie de etaje, lucrarea a fost considerată de mulţi ca fiind gradul maxim al acelei exprimări artistice.

Se înşelau mai mult decât ar fi crezut.

Am simţit transportorul încetinind, pe măsură ce ne apropiam de o insuliţă, unicul petic de uscat în orice direcţie aş fi privit.

— Sunteţi prima care o veţi vedea, a spus robotul. Acolo e un ecran de distorsiune care blochează vederea aeriană.

Insula avea diametrul de un kilometru; era joasă şi de forma unei carapace de broască ţestoasă, înconjurată de un guler îngust de nisip alburiu. Aproape de mijloc se înălţa într-un platou scund, de pe care vegetaţia fusese îndepărtată pe o zonă

aproximativ dreptunghiulară. Am distins un panou mic, albastru reflectorizant, întins pe sol şi înconjurat de nişte structuri care păreau a fi tribune etajate.

Transportorul a redus altitudinea şi viteza şi a coborât legănat lângă zona înconjurată de tribune. S-a oprit lângă o căbănuţă albă, cu pietricele încorporate în pereţi, pe care n-o remarcasem în decursul apropierii noastre.

Robotul a coborât şi m-a ajutat să părăsesc transportorul.

— Zima va veni imediat, a spus el, apoi a revenit în transportor şi a dispărut în văzduh.

Brusc m-am simţit foarte singură şi vulnerabilă. Briza adia dinspre ocean, suflându-mi nisip în ochi. Soarele se târa în jos către orizont şi în scurt timp avea să se facă friG. Începusem să simt zgândărirea panicii, când un bărbat a ieşit din căbănuţă, frecându-şi energic palmele. A venit spre mine pe o potecă pavată cu dale.

— Mă bucur c-ai putut veni, Carrie.

Era Zima, desigur, şi, pentru o fracţiune de secundă, m-am simţit ca o proastă pentru că mă îndoisem că se va arăta.

— Bună, am rostit jalnic.

Mi-a întins mâna. Am strâns-o, simţind vaga senzaţie de plastic a texturii pielii sale artificiale. Azi avea culoare cenuşiu-mată, de cositor…

— Haide să stăm pe balcon. E plăcut să urmăreşti apusul, nu?

— Da, am încuviinţat.

Mi-a întors spatele şi a pornit în direcţia căbănuţei. In timp ce mergea, muşchii i se flexionau şi unduiau sub epiderma de cositor. In pielea de pe spate i se întrezăreau scânteieri ca de solzi, de parcă ar fi fost un mozaic alcătuit din cipuri reflectante. Era frumos ca o statuie, musculos ca o panteră. Era un bărbat chipeş, chiar după transformările suferite, totuşi nu auzisem niciodată să fi avut vreun partener de viaţă sau, de fapt, orice fel de viaţă privată. Arta însemna totul pentru el.

L-am urmat, simţindu-mă stângace şi cu limba amorţită. Zima m-a condus în căbănuţă, trecând printr-o bucătărie antică şi un salon antic, plin cu mobilier şi ornamente vechi de o mie de ani.

— Cum a fost zborul?

— Bine.

S-a oprit brusc şi s-a răsucit către mine.

— Am uitat să verific… robotul a insistat să-ţi laşi Aide Memoire-ul?

— Da.

— Bun. Cu tine doream să stau de vorbă, Carrie, nu cu un dispozitiv de înregistrare surogat.

— Cu mine?

Masca de cositor a feţei lui a format o expresie întrebătoare.

— Ştii să spui şi cuvinte din mai mult de două silabe sau abia le înveţi?

— A-ă-ă…

— Relaxează-te, mi-a spus. Nu vreau să te testez, să te umilesc sau altceva similar. Nu-i o capcană şi nu te găseşti în nici un pericol. Până la miezul nopţii te vei întoarce în Veneţia.

— Mă simt perfect, am izbutit să articulez. Doar puţin intimidată de o celebritate.

— N-ar trebui. Nu sunt tocmai prima celebritate pe care ai întâlnit-o, nu-i aşa?

— Nu, totuşi…

— Oamenii mă consideră intimidant. In cele din urmă însă depăşesc sentimentul acesta şi apoi se-ntreabă de ce se face atâta tam-tam.

— De ce tocmai eu?

— Fiindcă ai continuat să soliciţi politicos, a răspuns Zima.

— Vorbesc serios.

— Bine. Este mai mult decât atât, deşi într-adevăr ai solicitat politicos. De-a lungul anilor mi-au plăcut multe dintre articolele tale. Adesea, oamenii s-au încredinţat în tine să pui lucrurile la punct – mai ales spre sfârşitul vieţii lor.

— Vorbeai despre retragere, nu despre moarte.

— Orice ar fi ar însemna o dispariţie de pe scena publică.

Articolele tale mi s-au părut întotdeauna pline de adevăr, Carrie. Nu cunosc pe nimeni care să fi afirmat că l-ai zugrăvit în mod greşit prin ceea ce ai scris despre el.

— Se mai întâmplă uneori, am zis. De aceea am mereu grijă să existe AM-ul la îndemână, pentru ca nimeni să nu poată contesta ce s-a spus.

— Asta n-are nici o importanţă în cazul poveştii mele, a rostit Zima.

L-am privit atent.

— Mai este ceva, nu? Mai există şi alt motiv pentru care ai tras numele meu din urna cu bileţele.

— Doresc să te-ajut, a spus el.

Când vorbesc despre Perioada Albastră a lui Zima, cei mai mulţi se referă la picturile cu adevărat uriaşe. Prin uriaşe, înţeleg… uriaşe. In scurt timp, ele deveniseră îndeajuns de mari

ca să domine clădiri şi spaţii civice; îndeajuns de mari ca să fie vizibile de pe orbitele planetare. Prin toată galaxia, dreptunghiuri albastre înalte de douăzeci de kilometri se ridicau peste insule private sau se înălţau din oceane răscolite de furtuni.

Cheltuielile nu constituiau niciodată o problemă, întrucât Zima avea mulţi sponsori care se întreceau între ei pentru a-i găzdui cea mai recentă şi mai mare creaţie. Panourile au crescut întruna, până au necesitat maşinării complexe, tehnicieni-roboţi care să le menţină verticale în ciuda atracţiei gravitaţionale şi a climei. Ele străpungeau atmosferele planetare, proiectân-du-se în spaţiul cosmic. Străluceau de propria lor lumină blândă. Se curbau, în arcuri şi evantaie, astfel că întregul câmp vizual al privitorului era saturat de albastru.

De acum Zima era foarte faimos, chiar şi pentru cei complet neinteresaţi de artă. El era strania celebritate ciborg care construia gigantice structuri albastre; omul care nu acorda niciodată interviuri şi nici nu oferea indicii despre semnificaţia lucrărilor sale.

Insă asta se întâmpla acum o sută de ani. Zima nu terminase nici măcar pe departe.

În cele din urmă, structurile au devenit prea masive pentru a fi găzduite pe planete. Lipsit de griji, Zima a trecut în spaţiul interplanetar, creând vaste panouri albastre imponderabile, cu dimensiuni de zece mii de kilometri. Acum nu mai lucra cu pensule şi vopsea, ci cu flotile de roboţi mineri, dezagregând asteroizi pentru a obţine materiile prime necesare lucrărilor salE. Întregi economii stelare concurau unele împotriva altora pentru a-i găzdui operele.

Cam pe atunci mi-am reînnoit interesul faţă de el. Am participat la una dintre „învălunarele” lui: închiderea unui întreg corp ceresc într-un container albastru cu capac, aidoma unei

pălării care este pusă într-o cutie. După două luni, a vopsit în albastru toată centura ecuatorială a unei gigante gazoase, iar eu avusesem şi atunci un fotoliu de orchestră. După şase luni, a alterat reacţiile chimice de la suprafaţa unei comete care trecea în apropierea unei stele, astfel încât a trasat o coadă albastru de Zima peste tot sistemul solar. Eu nu mă simţeam totuşi pregătită să scriu un articol. Ii solicitam întruna un interviu şi eram refuzată cu regularitate. Ştiam doar că obsesia lui faţă de albastru trebuia să fie mai mult de un simplu capriciu artistic. Fără o înţelegere a acelei obsesii, articolul nu avea subiect; ar fi fost o simplă povestioară.

Eu nu mă ocup de povestioare.

Aşa că am aşteptat… şi am aşteptat… Iar apoi – ca milioane de alţi oameni – am auzit despre ultima operă de artă a lui Zima şi m-am îndreptat spre falsa Veneţie de pe Murjek. Nu mă aşteptam la un interviu şi nici la revelaţii. Trebuia pur şi simplu să fiu acolo.

Am păşit printre uşile glisante din sticlă şi am ieşit pe balcon. Două scaune simple, albe, stăteau de o parte şi alta a unei mese albe. Pe masă se aflau băuturi şi o fructieră plină. Dincolo de balconul fără balustradă, terenul arid cobora brusc, oferind imaginea neîntreruptă a oceanului. Apa era calmă şi atrăgătoare, reflectând amurgul ca pe o monedă de argint.

Zima mi-a făcut semn să mă aşez. Mâna lui a şovăit deasupra a două sticle de vin.

— Roşu sau alb, Carrie?

Am deschis gura pentru a-i răspunde, dar nu s-a auzit nici un sunet. In mod obişnuit, în clipita aceea dintre întrebare şi r răspuns, AM-ul mi-ar fi direcţionat silenţios alegerea spre una dintre opţiuni. Lipsa sugestiei lui se simţea ca un blocaj al gândurilor mele.

— Roşu, cred, a continuat Zima. Doar dacă n-ai obiecţii serioase.

— Nu-i vorba că n-aş putea decide şi singură lucrurile astea, am zis.

Zima mi-a umplut un pahar cu vin roşu, apoi 1-a ridicat spre cer, pentru a-i cerceta limpezimea.

— Bineînţeles că nu.

— Atâta doar că-i niţel cam straniu pentru mine.

— N-ar trebui să fie straniu, a spus el. Acesta este modul în care ţi-ai trăit viaţa timp de sute de ani.

— Modul natural, vrei să zici?

Şi-a umplut şi sieşi un pahar cu vin roşu, dar în loc să-1 bea s-a mulţumit să-i simtă buchetul.

— Da.

— Pe de altă parte, am replicat, nu este nimic natural în faptul că trăiesc la o mie de ani după ce m-am născut. Memoria mea organică şi-a atins punctul de saturaţie acum vreo şapte sute de ani. Capul meu este ca o locuinţă ticsită de mobilă.

Dacă aduci una nouă, trebuie să scoţi ceva.

— Haide să ne-ntoarcem pentru o clipă la vin, a rostit Zima.

În mod normal, te-ai fi bizuit pe sfatul AM-ului, nu-i aşa?

Am ridicat din umeri.

— Da.

— AM-ul va sugera întotdeauna una dintre cele două posibilităţi? întotdeauna vin roşu, sau întotdeauna vin alb, de exemplu?

— Nu-i aşa simplist, i-am răspuns. Dacă aş avea o preferinţă accentuată pentru unul dintre vinuri în detrimentul celuilalt,
atunci, da, AM-ul l-ar recomanda întotdeauna pe acela, nu pe celălalt. Dar eu nu am o asemenea preferinţă. Uneori îmi place vinul roşu, alteori vinul alb. Uneori nu vreau nici un fel de vin.

Am sperat că frustrarea mea nu era evidentă. Insă după complicata şaradă a invitaţiei albastre, a robotului şi transportorului, ultimul lucru pe care doream să-1 discut cu Zima era imperfecţiunea amintirilor mele.

— Atunci este aleatoriu? a întrebat el. Există probabilităţi egale ca AM-ul să spună roşu sau alb?

— Nu, lucrurile nu stau nici aşa. AM-ul m-a urmat de sute de ani. M-a văzut bând vin de sute de mii de ori, în sute de mii de circumstanţe diferite. El ştie, cu un grad înalt de exactitate, care mi-ar fi opţiunea cu privire la alegerea vinului, practic în orice condiţii imaginabile.

— Iar tu urmezi sfatul acela fără comentarii?

Am sorbit din vin.

— Bineînţeles. N-ar fi o copilărie să fac exact pe dos doar pentru a-mi declara liberul-arbitru? La urma urmelor, este mult

mai probabil să fiu satisfăcută de alegerea pe care o sugerează el.

— Dar, cu excepţia cazului în care ignori uneori sugestia aceea, nu cumva întreaga ta viaţă ar deveni un set de răspunsuri predictibile?

— Poate că da, am încuviinţat. Dar ce-ar fi atât de rău în asta? De ce nu mi-ar păsa, dacă sunt fericită aşa?

— Nu te critic, a spus Zima. A surâs şi s-a lăsat pe spate în scaun, dezamorsând o parte din tensiunea provocată de direcţia întrebărilor sale. In ziua de azi, puţini mai au AM-uri, nu-i aşa?

— Nu pot să ştiu.

— Mai puţin de un procent din toată populaţia galaxiei. Zima şi-a adulmecat iarăşi vinul şi a privit cerul prin sticla paharului.

Aproape toţi ceilalţi oameni au acceptat inevitabilul.

— Ai nevoie de maşini pentru a gestiona o mie de ani de amintiri. Şi ce dacă?

— Este însă vorba despre alt ordin de maşini. Despre implanturi neurale, complet integrate în perceperea de sine a posesorului. Imposibil de deosebit de memoria biologică. N-ar fi nevoie să interoghezi AM-ul cu privire la vinul pe care să-1 alegi, n-ar trebui să-i aştepţi şoapta de confirmare. Ai şti, pur şi simplu.

— Şi unde-i diferenţa? Eu îngădui ca experienţele prin care trec să fie înregistrate de o maşină care mă însoţeşte peste tot.

Ei nu-i scapă nimic şi este atât de eficientă în anticiparea interogărilor mele, încât abia dacă trebuie s-o întreb ceva.

— Maşina este vulnerabilă.

— La intervale regulate i se fac copii de siguranţă. Şi nu-i mai vulnerabilă decât un snop de implanturi din capul meu.

Îmi pare rău, dar pur şi simplu nu este o obiecţie rezonabilă.

— Ai dreptate, bineînţeles. Există totuşi un argument mai solid împotriva AM-ului. Este „prea” perfect. Nu ştie cum să deformeze ori să uite.

— Nu tocmai ăsta-i scopul?

— Nu chiar. Atunci când îţi reaminteşti ceva – să zicem conversaţia aceasta, peste o sută de ani -, vor exista amănunte pe care ţi le vei aminti greşit. Totuşi acele detalii amintite

incorect vor deveni ele însele parte a memoriei tale, câştigând soliditate şi textură cu fiecare ocazie când ţi le rememorezi.

Peste o mie de ani, amintirea ta despre conversaţia aceasta s-ar putea să aibă prea puţină asemănare cu realitatea. Cu toate acestea, tu ai fi în stare să juri că-ţi aminteşti corect.

— Dar dacă AM-ul m-ar fi însoţit, aş fi deţinut înregistrarea perfectă a felului în care s-au desfăşurat de fapt evenimentele.

— Aşa este, a încuviinţat Zima, însă aceea nu-i o amintire vie. Este o fotografie, un proces mecanic de înregistrare. El încremeneşte imaginaţia, nu îngăduie ca detaliile să fie amintite incorect în mod selectiv.

S-a oprit atât cât să-mi reumple paharul.

— Imaginează-ţi că în aproape toate ocaziile în care ai avut motive să stai afară într-o după-amiază ca aceasta, ai fi ales vinul roşu, nu pe cel alb, şi că în general n-ai fi avut nici un motiv pentru a regreta alegerea respectivă. Totuşi o dată, dintr-un motiv sau altul, ai fost convinsă să alegi vinul alb – împotriva sugestiei AM-ului – şi a fost minunat. Totul s-a combinat în mod fermecător: companionii, conversaţia, ambianţa, panorama splendidă, valul euforic al uşoarei ameţeli. O după-amiază perfectă transformată într-o seară perfectă.

— Ar fi fost posibil să nu fi avut nici o legătură cu vinul pe care-1 alesesem, am observat.

— Nu, a încuviinţat Zima. Şi cu certitudine AM-ul n-ar fi ataşat nici o semnificaţie acelei unice combinaţii fericite de circumstanţe. O singură abatere nu i-ar fi afectat într-o măsură importantă modelul predictiv. Data viitoare când îl vei întreba, el ar spune tot „vin roşu”.

Am simţit un neplăcut fior de înţelegere.

— Memoria umană nu funcţionează însă în felul ăsta.

— Nu. Ea s-ar agăţa de excepţia aceea şi i-ar ataşa o importanţă ieşită din comun. Ar amplifica părţile atractive ale amintirii despre după-amiaza aceea şi ar suprima părţile mai puţin plăcute: muştele care-ţi bâzâiau mereu în urechi, anxietatea ta legată de ajungerea la timp la ambarcaţiunea care urma să te readucă acasă şi cadoul despre care ştiai că trebuia să-1 cumperi a doua zi dimineaţă. Tot ce ţi-ai reaminti ar fi nimbul auriu de confort. Data următoare ai putea foarte bine să alegi vinul alb şi tot aşa. Un tipar de comportament va fi

modificat de un singur caz de abatere. AM-ul nu ar fi tolerat niciodată asta.

Ar fi trebuit să-i încâlci sfatul de multe, multe ori înainte ca, fără chef, să-şi actualizeze modelul şi să înceapă să sugereze vinul alb în locul celui roşu.

— Bine, am aprobat continuând să doresc să putem discuta despre el, nu despre mine. Dar care-i diferenţa practică între o memorie artificială din interiorul capului meu şi una din exteriorul lui?

— Diferenţa este uriaşă. Amintirile stocate în AM sunt fixate pentru eternitate. Îl poţi interoga de câte ori vrei, dar el nu va amplifica sau omite niciodată nici măcar un detaliu. Implanturile însă funcţionează altfel. Ele sunt concepute pentru a se integra perfect în memoria biologică, ajungând în punctul în care posesorul lor să nu poată preciza care este diferenţa. Din acest motiv, ele sunt în mod necesar plastice, maleabile, supuse erorilor şi deformărilor.

— Failibile, am spus.

— Insă fără failibilitate nu există artă. Şi fără artă nu există adevăr.

— Failibilitatea duce la adevăr? Asta-i amuzant!

— Mă refer la adevăr în sensul superior, metaforic. După-amiaza aceea aurie? Ea era adevărul. Amintirea muştelor n-ar fi sporit-o din punct de vedere material, ci ar fi diminuat-o.

— N-a fost nici o după-amiază şi nici o muscă, am zis eu.

Răbdarea îmi ajunsese în cele din urmă la capăt. Uite ce-i… îţi sunt recunoscătoare pentru că m-ai invitat aici. Crezusem însă că s-ar putea să fie ceva mai mult decât o prelegere despre felul în care optez să-mi gestionez propriile amintiri.

— De fapt, a spus Zima, discuţia aceasta are o morală. Se referă la mine, dar şi la tine. A lăsat paharul pe masă. Vrei să ne plimbăm puţin? Aş dori să-ţi arăt piscina.

— Soarele încă n-a apus, am rostit.

Zima a zâmbit.

— Întotdeauna va fi altul.

M-a purtat pe alt traseu prin casă, ieşind pe altă uşă decât cea prin care intrasem. O potecă şerpuită suia treptat printre ziduri de piatră albă, scăldate în aurul soarelui care apunea.

Am ajuns pe neaşteptate la platoul neted pe care-1 zărisem în decursul apropierii cu transportorul. Erau într-adevăr

tribune: structuri terasate, înalte de treizeci de metri, cu scări prin spate care duceau la diversele niveluri. Zima m-a condus în umbra întunecată de sub cea mai apropiată tribună, apoi printr-o uşă care ducea în zona împrejmuită. Panoul albastru văzut la venire se dovedi a fi o modestă piscină dreptunghiulară, golită de apă.

Zima s-a oprit pe marginea ei.

— O piscină, am rostit. N-ai glumit. Pentru ea sunt tribunele?

— Aici se va petrece, a spus Zima, dezvelirea ultimei mele opere de artă şi retragerea mea din viaţa publică.

Piscina nu era tocmai terminată. In colţul îndepărtat, un robot galben fixa ultimele plăci de ceramică. Partea cea mai apropiată de noi era complet placată şi am remarcat că plăcile erau ştirbite şi fisurate pe alocuri. Lumina după-amiezii îngreuna vizibilitatea – acum stăteam în umbra proiectată de o tribună -, însă culoarea lor părea foarte apropiată de albastrul de Zima.

— După ce ai pictat planete întregi, nu-i oarecum dezamăgitor? l-am întrebat.

— Pentru mine, nu. Pentru mine aici este locul unde se termină căutarea. Acesta este locul spre care duceau toate.

— O piscină veche şi sărăcăcioasă?

— Nu-i doar o simplă piscină veche, a răspuns el.

Ne-am plimbat în jurul insulei, în timp ce soarele luneca sub ocean şi culorile deveneau cadaverice.

T

— Vechile fresce fuseseră pictate din inimă, a spus Zima. Am lucrat la o scară uriaşă, fiindcă aşa se părea că cerea subiectul respectiv.

— Erau tablouri bune, am comentat.

— Mediocre. Uriaşe, ţipătoare, solicitante, populare, dar finalmente lipsite de suflet. Simplul fapt că fuseseră pictate din inimă nu le făcea mai bune.

N-am comentat. Exact acelaşi lucru simţisem şi eu faţă de lucrările lui: că erau la fel de vaste şi inumane ca şi inspiraţia sa şi că numai modificările ciborg ale lui Zima îi conferiseră artei sale un soi de unicitate. Era ca şi cum ai fi lăudat o pictură pentru că fusese realizată de cineva care ţinuse pensula între dinţi.

— Nu spuneau despre cosmos nimic ce cosmosul nu ar fi fost capabil să spună şi singur. Mai important încă, nu spuneau nimic despre mine. Ce importanţă avea faptul că umblam prin vid sau înotam prin oceane de azot lichid? Ce importanţă avea faptul că puteam vedea fotoni ultravioleţi sau gusta câmpuri electrice? Modificările pe care le întreprinsesem asupra mea erau oribile şi extreme, dar nu-mi aduceau nimic ce o dronă bună cu teleprezenţă nu-i putea oferi unui artist.

— Cred că eşti un pic cam aspru cu tine, am zis.

— Câtuşi de puţin. Pot spune toate astea acum, fiindcă ştiu că, în cele din urmă, am creat ceva valoros. Insă atunci când s-a întâmplat, a fost cu totul neplanificat.

— Te referi la chestiile albastre?

— La chestiile albastre, a încuviinţat. A început printr-un accident: o aplicare greşită de culoare pe o pânză aproape terminată. O pată acvamarin-deschis pe un fundal aproape perfect negru. Efectul a fost electrizant. Am simţit ca şi cum fusesem scurtcircuitat cu o amintire primară intensă – un tărâm de experienţă în care culoarea aceea era lucrul cel mai important din lumea mea.

— Şi care era amintirea?

— Nu ştiam. Ştiam doar modul în care-mi vorbea culoarea aceea, de parcă aşteptasem toată viaţa s-o găsesc, s-o eliberez.

A rămas câteva clipe pe gânduri.

— Dintotdeauna a existat o fascinaţie vizavi de culoarea albastru. Acum o mie de ani, Yves Klein a spus că era esenţa culorii în sine: culoarea care simboliza toate celelalte culori.

Cândva, un bărbat şi-a petrecut toată viaţa căutând o nuanţă anume de albastru, pe care îşi amintea c-o întâlnise în copilărie.

A început să dispere că n-o va mai găsi niciodată şi s-a gândit că probabil îşi imaginase nuanţa aceea specifică şi că ea nu putea să existe în natură. Apoi, într-o bună zi, a descoperit-o din întâmplare. Era culoarea unui gândac într-un muzeu de ştiinţe naturale. A plâns de fericire.

— Ce este albastrul de Zima? l-am întrebat. Culoarea unui gândac?

— Nu, a răspuns. Nu-i un gândac. Dar trebuia să aflu răspunsul, indiferent unde m-ar fi purtat. Trebuia să ştiu de ce

culoarea aceea însemna atât de mult pentru mine şi de ce prelua controlul asupra artei mele.

— Tu i-ai îngăduit să preia controlul, am observat.

— N-am avut de ales. Pe măsură ce albastrul a devenit mai intens, mai dominant, am simţit că mă apropii de răspuns. Am simţit că dacă m-aş fi putut afunda în nuanţa aceea, aş fi ştiut tot ce doream să aflu. M-aş fi înţeles pe mine ca artist.

— Şi? Ai făcut-o?

— M-am înţeles pe mine, a spus Zima, dar n-a fost ceea ce mă aşteptasem.

— Ce ai aflat?

Zima a întârziat mult cu răspunsul. Am mers mai departe, fără grabă, eu rămânând puţin în urma formei lui musculoase, începuse să se facă răcoare şi regretam că nu avusesem precauţia să-mi fi luat o haină. M-am gândit să-1 întreb pe Zima dacă mi-ar fi putut împrumuta una, însă mă temeam să nu-i abat gândurile de la direcţia necunoscută în care porniseră. Dintotdeauna partea cea mai grea a meseriei mele fusese să-mi ţin gura.

— Am discutat mai devreme despre failibilitatea memoriei, a zis el.

— Da.

— Propria mea memorie era incompletă. Îmi aminteam totul după instalarea implanturilor, dar asta însemna numai ultimii trei sute de ani ai vieţii mele. Ştiam că sunt mult mai bătrân, dar nu-mi reaminteam decât fragmente din viaţa dinaintea implanturilor: bucăţi sparte pe care nu prea ştiam cum să le reasamblez.

A redus pasul şi s-a întors către mine, iar lumina portocaliu-stins de la orizont i s-a reflectat în obraz.

— Ştiam că trebuia să scormonesc în trecutul acela, dacă doream să înţeleg vreodată semnificaţia albastrului de Zima.

— Cât de departe ai ajuns?

— A fost ca arheologia, mi-a spus. Mi-am urmat firul amintirilor până la cel mai timpuriu eveniment demn de încredere, care s-a petrecut la scurt timp după instalarea implanturilor.

El m-a purtat pe Harkov 8, o planetă din Golful Garlin, la nouăsprezece mii de ani-lumină de aici. Îmi aminteam doar numele unui bărbat pe care-1 cunoscusem acolo: Cobargo.

Numele acela nu însemna nimic pentru mine, însă chiar şi fără AM ştiam câte ceva despre Golful Garlin. Era o regiune a galaxiei care cuprindea şase sute de sisteme locuibile, înghesuită între trei puteri economice majore. In Golful Garlin nu se aplica legislaţia interstelară normală. Era un teritoriu al fugarilor.

— Harkov 8 se specializase într-un anumit gen de produs, a continuat Zima. Toată planeta era orientată spre oferirea de servicii medicale de un gen imposibil de găsit altundeva: modificările cibernetice ilegale.

— Acolo…

Am lăsat propoziţia neterminată.

— Acolo am devenit ceea ce sunt, a încuviinţat Zima. Bineînţeles, după perioada petrecută pe Harkov 8 am întreprins asupra mea şi alte modificări – îmbunătăţirea toleranţei la medii extreme, îmbunătăţirea capacităţii senzoriale -, dar esenţa a ceea ce sunt a fost realizată sub bisturiele din clinica lui Cobargo.

— Aşadar ai fost un om normal înainte să fi sosit pe Harkov
8? l-am întrebat.

— Aici problema devine neclară, a răspuns Zima păşind cu grijă pe potecă. In mod evident, la întoarcerea pe Harkov 8 am încercat să-1 localizez pe Cobargo. Mă gândeam că ajutat de el voi putea da de rostul fragmentelor de amintiri pe care le purtam în cap. Insă Cobargo nu mai era; dispăruse undeva prin Golf. Clinica rămăsese, dar acum o conducea nepotul lui.

— Fac prinsoare că nu era doritor să vorbească.

— Nu; a trebuit să fie convins. Din fericire, dispuneam de modalităţi. Puţină mituiala, puţină ameninţare… A surâs uşor.

Până la urmă a fost de acord să deschidă arhiva clinicii şi să examineze înregistrările vizitei mele consemnate de bunicul lui.

Am ocolit un colţ. Oceanul şi cerul aveau acum aceeaşi culoare cenuşie inseparabilă, fără crâmpei de albastru.

— Ce se-ntâmplase?

— Înregistrările afirmă că eu n-am fost niciodată om, a spus Zima. A tăcut câteva clipe înainte de a continua, nelăsând nici urmă de îndoială asupra vorbelor sale: Zima nu existase înainte de sosirea mea în clinică.

Ce n-aş fi dat pentru o dronă înregistratoare sau – în absenţa ei – pentru un carnet vechi şi simplu şi un pix. M-am încruntat, de parcă astfel memoria mea ar fi putut deveni niţel mai alertă.

— Atunci cine ai fost?

— O maşină, mi-a răspuns. Un robot complex, o inteligenţă artificială autonomă. Când sosisem pe Harkov 8, eram deja bătrân de secole şi aveam independenţă completă şi legală.

— Nu, am clătinat din cap. Eşti un om cu părţi de maşină, nu o maşină.

— Înregistrările clinicii erau foarte clare. Sosisem ca robot.

Un robot androform, bineînţeles… totuşi, în mod evident, o maşină. Am fost dezasamblat şi funcţiile mele cognitive centrale au fost integrate într-un corp-gazdă biologic, crescut în cuvă. Şi-a ciocănit cu un deget partea de cositor a ţestei: Aici se găseşte multă materie organică şi o sumedenie de maşinării cibernetice. E greu de spus unde încep unele şi unde se termină celelalte. E chiar mai greu de spus cine-i stăpânul şi cine-i sclavul.

Am privit silueta care stătea lângă mine, străduindu-mă să efectuez saltul mental necesar pentru a o vedea ca pe o maşină – deşi o maşină cu componente moi, celulare -, nu ca pe un bărbat. N-am putut; nu încă.

Am tras de timp.

— Nu-i posibil să fi fost minţit de clinică?

— Nu cred. Cei de acolo ar fi fost mult mai fericiţi dacă eu n-aş fi aflat.

— Bine, am încuviinţat. Pur şi simplu ca ipoteză…

— Acelea erau faptele şi erau uşor de verificat. Am examinat arhiva vămii Harkov 8 şi am descoperit că o entitate robot autonomă intrase în spaţiul aerian al planetei cu câteva luni înainte de procedura medicală.

— Nu era obligatoriu să fi fost tu…

— De mai multe decenii, nici o altă entitate robot nu se apropiase de planetă. Eu trebuia să fi fost. Mai mult decât atât, înregistrările indicau şi portul de origine al robotului.

— Care era?

— O planetă aflată dincolo de Golf. Lintan 3, din Arhipelagul Muara.

Absenţa AM-ului se resimţea ca lipsa unui dinte.

— Nu ştiu dac-o cunosc.

— Probabil că nu. Nu-i genul de planetă pe care s-o vizitezi din proprie iniţiativă. Cursele regulate de transluminice nu ajung acolo. Unicul meu scop în vizitarea planetei părea să fi fost chiar eu…

— Ai mers acolo?

— De două ori. O dată înainte de procedura de pe Harkov

8 şi a doua oară recent, pentru a stabili unde fusesem înainte de Lintan 3. Pista indiciilor începea să devină neclară… dar am pus genul potrivit de întrebări, am scotocit genurile cuvenite de baze de date şi în cele din urmă am aflat de unde venisem.

Totuşi nici acela n-a fost răspunsul final. Existau multe planete, iar firul se subţia cu fiecare pe care o vizitam. Aveam însă de partea mea încăpăţânarea.

— şi banii.

— Şi banii, a încuviinţat el uşor şi politicos din cap. Ei m-au ajutat enorm.

— Aşadar ce ai găsit, în cele din urmă?

— Am urmat pista până la începutul ei. Pe Harkov 8 eram o maşină cu gândire rapidă şi inteligenţă de nivel uman. Nu fusesem însă mereu atât de inteligent, nici atât de complex.

Fusesem amplificat în etape, după cum o îngăduiseră timpul şi circumstanţele.

— Chiar de către tine?

— Finalmente, da. Asta a fost pe când aveam autonomie, independenţă legală. Totuşi înainte să-mi fi fost permisă libertatea aceea, trebuia să fi atins un anumit nivel de inteligenţă.

Anterior, fusesem o maşină mai simplă… ca o moştenire de familie sau un animal de companie. Trecusem de la un proprietar la altul, de la o generaţie la următoarea. Ei mi-au adăugat diverse. M-au făcut mai inteligent.

— Cum ai început?

— Ca un proiect, mi-a răspuns.

Zima m-a condus înapoi la piscina. Noaptea ecuatorială sosise iute şi bazinul era scăldat acum în lumină artificială provenită de la reflectoarele dispuse deasupra tribunelor. Robotul terminase de lipit ultima placă la locul ei.

— Este gata acum, a spus Zima. Mâine va fi etanşată, iar poimâine va fi umplută cu apă. Voi filtra apa până va atinge limpezimea necesară.

— Şi apoi?

— Mă pregătesc pentru spectacol.

Pe drumul spre piscină, îmi povestise tot ce ştia despre originea lui. Zima îşi începuse existenţa pe Pământ, înainte ca eu să mă fi născut. Fusese asamblat de un amator, un tânăr talentat care avea ca hobby robotica. Bărbatul acela fusese unul dintre mulţii indivizi şi grupuri care bâjbâiseră pe atunci, încercând să rezolve subiectul dificil al inteligenţei artificiale.

Percepţiile, deplasarea şi rezolvarea autonomă a problemelor erau aspectele care-1 interesau cel mai mult pe tânăr.

El crease mulţi roboţi, înjghebându-i laolaltă din kituri, jucării stricate şi piese de rezervă. Minţile lor – dacă puteau fi învrednicite cu termenul acesta – erau însăilate din măruntaiele calculatoarelor vechi, iar programele lor simple solicitau la maximum memoria şi viteza procesorului.

Tânărul îşi umpluse casa cu maşinile acestea simple, concepute fiecare pentru o sarcină specifică. Un robot era un păianjen cu membre dotate cu ventuze, care escalada pereţii, ştergând de praf ramele tablourilor. Altul aştepta răbdător pentru a vâna muşte şi gândaci. Le prindea şi le digera, după care utiliza energia obţinută din descompunerea chimică a biomasei lor pentru a se deplasa în alt loc din casă. Un robot îşi găsea de lucru zugrăvind pereţii exteriori, din nou şi din nou, astfel încât culorile să se potrivească cu succesiunea anotimpurilor.

Alt robot locuia în piscina lui.

Trudea neîncetat în sus, în jos şi în lungul laturilor ceramice ale bazinului, frecându-le şi raclându-le. Tânărul ar fi putut cumpăra un aparat ieftin de curăţare a piscinei, dar se amuzase să conceapă robotul de la zero, potrivit propriilor sale principii excentrice de design. Îl înzestrase cu sistem vizual cu spectru total de culori şi cu creier suficient de mare pentru a procesa datele vizuale într-un model al ambientului. Ii îngăduise robotului să ia propriile sale decizii cu privire la strategia optimă pentru curăţarea piscinei. Ii îngăduise să aleagă când să lucreze şi când să iasă la suprafaţă pentru a-şi reîncărca acumulatorii

prin intermediul panourilor solare de pe spatele său. Ii introdusese o noţiune rudimentară de recompensă.

Micul curăţător de piscină 1-a învăţat pe tânăr multe lucruri despre fundamentele designului roboţilor. Lecţiile acelea au fost încorporate în alţi roboţi casnici, până ce unul dintre ei – un simplu aspirator – a devenit suficient de robust şi de autonom pentru ca tânărul să-1 comercializeze sub formă de kit, prin poştă. Kitul s-a vândut bine şi după un an tânărul 1-a oferit ca robot casnic pre-asamblat. Robotul a fost un succes de proporţii şi firma tânărului a devenit în scurt timp liderul de piaţă în domeniul roboţilor casnici.

În zece ani, lumea roia de maşinile lui zeloase şi inteligente.

Inventatorul nu 1-a uitat niciodată pe micul curăţător de piscină. In repetate rânduri 1-a utilizat ca banc de probă pentru hardware nou, pentru software nou. Treptat a devenit cea mai inteligentă dintre creaţiile sale şi singura pe care a refuzat să o demonteze pentru a-i utiliza componentele în alte dispozitive.

Când inventatorul a murit, curăţătorul de piscină i-a rămas fiicei lui. Ea a continuat tradiţia familiei, sporind inteligenţa micuţei maşini. Când a murit, 1-a transmis nepotului inventatorului, care trăia pe Marte.

— Aceasta este piscina originală, a spus Zima. Dacă n-ai ghicit deja…

— După atât timp? l-am întrebat.

— Este foarte veche, dar ceramica rezistă. De fapt cel mai greu a fost s-o găsesc. A trebuit să sap doi metri în sol. Era într-un loc căruia i se spunea Silicon Valley.

— Plăcile acestea sunt colorate în, am zis.

— Albastrul de Zima este culoarea plăcilor, m-a corectat el cu blândeţE. Întâmplător este nuanţa pe care tânărul o alesese pentru a-şi placa piscina.

— Aşadar o parte din tine şi-a reamintit.

— Aici am început eu. O maşinuţă rudimentară, având doar atâta inteligenţă cât să poată coti într-o piscină. Dar era lumea mea. Era tot ce ştiam; tot ce trebuia să ştiu.

— Şi acum? am întrebat, temându-mă deja de răspuns.

— Acum merg acasă.

Am fost acolo când a făcut-o. Tribunele erau pline de oameni care sosiseră pentru a urmări spectacolul şi cerul de

deasupra insulei era un mozaic de nave plutitoare lipite una de alta. Ecranul de distorsiune fusese dezactivat şi platformele de observaţie din nave erau ticsite cu sute de mii de martori îndepărtaţi. Acum ei puteau vedea piscina, cu apa netedă ca oglinda şi limpede ca ginul. Îl puteau vedea pe Zima stând pe marginea ei, cu peticele solare de pe spate sclipind aidoma solzilor de şarpe. Niciunul dintre spectatori nu avea habar despre ce urma să se întâmple sau despre semnificaţia evenimentului. Ei aşteptau ceva – dezvelirea publică a unei lucrări care avea probabil să depăşească tot ceea ce crease Zima până atunci -, însă nu puteau decât să privească surprinşi piscina, întrebându-se în ce fel se putea compara cu pânzele care străpungeau atmosfera sau cu corpurile cereşti învăluite în linţolii albastre. Continuau să creadă că piscina era o diversiune. Adevărata operă de artă – lucrarea care avea să-i vestească retragerea – trebuia să fie altundeva, nevăzută deocamdată, aşteptând să fie revelată în toată imensitatea ei.

Aşa credeau ei…

Eu însă ştiam adevărul. Îl ştiam pe când îl priveam pe Zima stând pe marginea bazinului abandonându-se albastrului. Îmi spusese exact cum anume se va întâmpla: lenta şi metodica dezactivare a funcţiilor superioare ale creierului. Nu conta că totul era ireversibil: ceea ce ar mai fi rămas din el n-ar mai fi fost capabil de a regreta ceea ce pierduse.

Totuşi ceva avea să rămână: un nucleu micuţ; îndeajuns dintr-o minte pentru a-şi recunoaşte propria existenţĂ. Îndeajuns pentru a-şi preţui mediul înconjurător şi pentru a extrage un firicel de plăcere şi mulţumire din îndeplinirea unei sarcini, indiferent cât de lipsită de rost. El nu trebuia să mai părăsească niciodată bazinul. Peticele solare urmau să-i asigure toată energia necesară. Nu avea să îmbătrânească niciodată şi nu avea să se îmbolnăvească niciodată. Alte maşini urmau să aibă grijă de insula lui, să protejeze piscina şi pe tăcutul ei înotător de distrugerile vremii şi timpului.

Aveau să treacă secole.

Mii de ani, apoi milioane.

Mai departe însă rămânea pe seama imaginaţiei oricui. Un lucru ştiam cu certitudine: Zima n-avea să obosească niciodată de sarcina lui. In mintea lui nu mai rămăsese capacitate pentru plictiseală. El devenise experienţă pură. Dacă simţea vreun soi

de fericire în deplasarea prin bazin, atunci aceea era euforia aproape lipsită de minte a unei insecte polenizatoare. Asta îi era îndeajuns. Ii fusese îndeajuns în piscina din California şi îi era îndeajuns acum, după o mie de ani, în aceeaşi piscină, dar pe altă planetă, în jurul altui soare, într-o parte îndepărtată a aceleiaşi galaxii.

Cât despre mine…

S-a dovedit că pot să-mi amintesc despre întâlnirea noastră de pe insulă mai multe decât aş fi avut dreptuL. Înţelegeţi ce vreţi din asta, dar s-a părut că nu aveam nevoie de toiagul mental al AM-ului pe cât îmi imaginasem mereu. Zima avea dreptate: îngăduisem vieţii mele să semene cu un script pentru calculator, să fie afişată ca un plan pe hârtie heliografică. In amurg se bea întotdeauna vin roşu, niciodată alb. La bordul unui transluminic pornit spre exterior, o clinică mi-a instalat un set de extensii de memorii neurale care aveau să mă slujească perfect pentru următorii patru-cinci sute de ani. Într-o zi voi avea nevoie de altă soluţie, dar voi traversa acea punte mnemonică atunci când voi ajunge acolo. Ultima mea acţiune, înainte de a-mi concedia AM-ul, a fost de a-i transfera observaţiile în noile spaţii răsunând de ecouri ale memoriei mele lărgite. Continui să simt evenimentele ca şi cum nu mi s-ar fi întâmplat realmente, totuşi ele se instaurează puţin mai bine după fiecare reamintire. Se modifică şi se edulcorează, iar părţile cele mai notabile strălucesc mai tare. Bănuiesc că devin puţin mai inexacte cu fiecare reapelare, dar, aşa cum a spus Zima: poate că tocmai ăsta este scopul.

Acum ştiu de ce a stat de vorbă cu mine. N-a fost vorba numai despre felul în care prezint eu biografiile. A fost dorinţa lui de a ajuta pe cineva să treacă mai departe, înainte ca şi el să facă acelaşi lucru.

Până la urmă am găsit un mod în care să-mi scriu articolul despre Zima şi l-am vândut vechiului meu ziar, Cronica marţiană.

A fost plăcut să revizitez bătrâna planetă, mai ales acum după ce o mutaseră pe o orbită mai caldă.

Asta s-a petrecut cu mult timp în urmă. Insă, oricât de straniu ar părea, eu tot n-am terminat cu Zima.

La fiecare două decenii, continui să mă îmbarc într-un transluminic spre Murjek, să cobor pe străzile avatarului alb-

sclipitor al Veneţiei, să iau un transportor către insuliţă şi să mă alătur celor câtorva martori încăpăţânaţi risipiţi prin tribune.

Aceia care vin, ca mine, simt probabil că artistul mai are ceva de oferit… o ultimă surpriză. De acum, ei mi-au citit articolul, majoritatea, aşa că ştiu ce este forma aceea care înoată încet… totuşi nu vin mulţi. Tribunele sunt întotdeauna mai degrabă goale, răsunând de ecouri şi puţin triste, chiar şi în zilele bune.

Nu le-am văzut însă niciodată complet pustii, ceea ce bănuiesc că este un soi de dovadă. Unii oameni înţeleg. Cei mai mulţi nu vor înţelege niciodată.

Dar aceasta este arta.

SFÂRŞIT